

Република България
ИКОНОМИЧЕСКИ
И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ

РЕЗОЛЮЦИЯ

ПО

**“ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА ОТНОСНО НАЦИОНАЛНАТА
ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИ НА БЪЛГАРИЯ ЗА 2013 Г.**

**И ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА СТАНОВИЩЕ НА СЪВЕТА ОТНОСНО
КОНВЕРГЕНТНАТА ПРОГРАМА НА БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА
2012-2016 Г. (SWD(2013) 352 final)”**

(разработена по собствена инициатива)

София, 2013 г.

Председателският съвет на Икономическия и социален съвет (ИСС) взе решение за разработване на резолюция по

“Препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2013 г. и за представяне на становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за периода 2012-2016 г. (SWD(2013) 352 final)”

Председателят на ИСС - проф. Лалко Дулевски, внесе за обсъждане в Пленарната сесия приетия от Председателския съвет проект на резолюция.

На своето заседание от 18 юли Пленарната сесия прие резолюцията.

1. Икономическият и социален съвет /ИСС/ се включи активно в подготовката и реализацията на Стратегия „Европа 2020” и свързания с това Европейски семестър. В приетата от ИСС резолюция по Проекта за Национална програма за реформи /2011 – 2015 г./ /НПР/ ИСС представи редица конкретни бележки и препоръки, голяма част от които бяха отразени в окончателния вариант на този важен документ.
2. В рамките на Европейския семестър ИСС фокусира своята работа по няколко теми, свързани с препоръките на Европейската комисия /ЕК/ към България, а именно: демографските предизвикателства пред трудовите пазари; активния живот на възрастните хора; възстановяването и създаването на работни места; ограничаването на ранното напускане на образователната система; трудовата заетост на хората с увреждания; социалната икономика; „Акта за единния пазар II – „Заедно за нов растеж” и други. По част от тези теми ИСС организира или се включи в публични дискусии, на които представи своите позиции и предложения.
3. В началото на тази година ИСС прие резолюция по „Годишния обзор на растежа – 2013” /ГОР/, като обърна особено внимание на определеното сходство между ГОР 2013 и ГОР 2012 г. Според ИСС това е сигнал за забавянето на някои структурни реформи в редица държави членки и недостатъчен напредък при изпълнението на специфичните национални препоръки през 2012 г. В тази връзка ИСС констатира не само липсата на необходим напредък, но и определено изоставане в постигането на основните цели на Стратегия „Европа 2020”, в т.ч. и в нашата страна.
4. Като цяло ИСС счита, че в определена степен част от настоящите констатации на ЕК по отношение на България са сходни с тези през 2012 г. Същевременно в специфичните за страната ни препоръки ЕК отчита, че правителството е постигнало определен напредък в изпълнението на своята бюджетна програма, но за съжаление най-неотложните предизвикателства пред политиката на страната остават в общи линии непроменени от 2012 г. Те са свързани с пазара на труда, образованието, здравеопазването, бизнес средата,

усвояването на европейските фондове, обществените поръчки и енергийната и ресурсната ефективност.

5. ИСС подкрепя действията на българското правителство за запазване на финансовата стабилност и бюджетната консолидация, в т.ч. привеждането на националното законодателство в съответствие с Фискалния пакт и Директива 2011/85/ЕС относно минималните национални бюджетни изисквания с приетия нов Закон за публичните финанси.
6. Същевременно ИСС приветства предложението на ЕК за създаването на независима институция, която да изготвя макроикономически анализи и прогнози, които да служат като реален коректив на провежданите от правителството политики.
7. ИСС с безпокойство приема констатацията на ЕК (след втория кръг на наблюдение на макроикономическите дисбаланси на 13 държави членки), че „в усилията си да постигне устойчив и силен растеж България е изправена пред редица взаимосвързани предизвикателства за политиката, като са установени някои макроикономически дисбаланси, свързани по-специално с външния дълг, с намаляването на задлъжнялостта в корпоративния сектор и с пазара на труда”. В тази връзка ИСС изразява позицията, че използването на системата от индикатори в механизма за ранно предупреждение, на базата на който се идентифицират държави за задълбочен преглед, трябва да бъде съпътствано с подробен анализ на всички държави, като се извършва сравнение между държави членки със сходни структурни характеристики. Според ИСС това ще допринесе за по-голяма обективност на изводите.
8. ИСС обръща внимание на високата задлъжнялост на нефинансовите предприятия в страната, която ЕК за поредна година отчита при прегледа на макроикономическите дисбаланси. ИСС счита, че е наложително да бъдат предприети спешни мерки, заявени вече от новото българско правителство, за изплащане на забавените плащания от страна на държавата и общините по изпълнени договори по обществени поръчки, както и ускоряване процеса на възстановяване на ДДС. Това според ИСС ще спомогне за

намаляване и на междуфирмената задлъжнялост, като в съчетание с мерки за улесняване достъпа до кредитен ресурс - особено за МСП, ще създаде условия за така необходимите за България икономически растеж и заетост.

9. ИСС потвърждава своята позиция, че прекономерното акцентирание върху финансовата консолидация и рестриктивните политики на икономии може да доведе до известно изоставане в изпълнението на целите за растеж и заетост, както и за образование, наука, изследвания и намаляване на бедността и социалното изключване. В тази връзка ИСС изразява безпокойство от известния песимизъм в очакванията за растеж на България. Докато за повечето държави членки на ЕС, подобни макроикономически прогнози могат да бъдат считани за „устойчиви”, то за страна като България, която се стреми да догони средните за ЕС стойности по редица показатели, подобна песимистична прогноза означава, че фактически не се предвижда развитие на българската икономика.
10. ИСС подкрепя предвидените в НПП активни мерки за привличане на чужди инвестиции, за насърчаване на инвестициите в производства с добавена стойност и експортно ориентирани, въпреки риска от някои макроикономически дисбаланси. Според ИСС една активна политика за мобилизиране на усилия и ресурси за изпреварващо нарастване на производителността в страната спрямо средноевропейските темпове ще е гаранция за постигане на заложената в НПП ключова национална цел – „постигане на брутен вътрешен продукт през 2020 г. по паритет на покупателна способност на жител от 60 % спрямо равнището в ЕС”¹.
11. ИСС приема препоръките на ЕК за по-строги критерии и механизми за контрол при отпусканено на пенсиите за инвалидност с цел ограничаване на злоупотребите. ИСС споделя също така необходимостта от прилагане на активни политики по заетостта, които да позволят на по-възрастните работещи да останат по-дълго на пазара на труда.

¹ НПП на България 2011-2015 г.

12. През 2012 г. ИСС прие становище „Активният трудов живот на възрастните хора и солидарността между поколенията”, в което определи като ключов фактор за стабилизирането на осигурителните системи икономическата зависимост, отразяваща съотношението между броя на хората, получаващи осигурителни плащания, и тези, които правят осигурителни вноски в социалните фондове. ИСС предложи конкретни мерки за ефективно използване на наличния трудов потенциал чрез увеличаване на стимулите за по-възрастните работещи да останат на работа и чрез приемане на мерки за подобряване на тяхната пригодност за заетост.
13. Същевременно ИСС счита, че постепенното премахване на възможностите за ранно пенсиониране, както и изравняването на законоустановената пенсионна възраст за мъжете и жените трябва да бъдат най-напред обект на широк социален и граждански диалог в контекста на една по-дългосрочна визия за развитието на пенсионната реформа в България.
14. ИСС отново подчертава, че не трябва „да се допуска възрастта за пенсиониране в държави с по-ниска очаквана продължителност на живота да е по-висока от пенсионната възраст в държави със значително по-висока очаквана продължителност на живота” и „счита за необходимо в основните европейски стратегически документи да се следва по-добро съгласуване и единство на политиките относно модернизирването и реформирането на пенсионните системи в държавите - членки на ЕС”².
15. ИСС изразява тревога за продължаващото увеличение на безработицата в страната ни (от 11,3% през 2011 г. на 12,3% през 2012 г.), дължащо се до голяма степен на слабото възстановяване след кризата, както и за това, че хората в неравностойно положение поемат основната тежест от процеса на приспособяване. Безспорно неблагоприятната икономическа среда продължава да влияе негативно върху пазара на труда, а формиращите се структурни предизвикателства на пазара на труда допълнително задълбочават настоящата ситуация.

² ИСС, Резолюция „ГОР 2013 г.”

16. ИСС обръща внимание върху очевидния спад на заетостта в страната. Освен общото отдалечаване от референтната цел на България за достигане на 76% заетост на лицата на възраст 20-64 години до 2020г., ИСС констатира влошаване на ситуацията и по основни групи на пазара на труда. Ако традиционно равнищата на заетост и безработица на лицата с основно и по-ниско образование в България са чувствително по-неблагоприятни спрямо средноевропейските равнища, то с развитието на кризата в страната са налице определено влошаващи се тенденции по тези показатели при лицата с висше и особено при тези със средно образование. ИСС обръща внимание също и на необходимостта от по-конкретен анализ за формиращите се различия в заетостта между мъжете и жените и предприемането на конкретни мерки в тази насока.
17. Според ИСС ниската заетост превръща една значителна част от населението в уязвима към бедност и социално изключване. Затова ИСС призовава за приоритетно изпълнение на приетата от правителството през м. февруари 2013 г. „Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020”, която обхваща голяма част от предизвикателствата (подкрепа за доходите, достъп до услуги и до активни мерки по заетостта, достъп до здравеопазване и образование и др.). В тази връзка ИСС счита за необходимо своевременното приемане на план за изпълнение на стратегията и неговото финансово обезпечаване.
18. ИСС нееднократно в свои актове е констатирал неувоения трудов потенциал на младежите в България, както и повишения риск от бедност за тях. С оглед на усложняващата се ситуация с младежката безработица в страната ИСС се присъединява към препоръката на ЕК за ускоряване прилагането на предложените мерки от инициативата „Гаранции за младежта”, в рамките на предложението от ЕК „Пакет за младежка заетост”, като настоява за тяхното финансово обезпечаване от фондовете на ЕС.
19. ИСС отчита усилията на правителството за модернизиране на учебните програми, повишаване квалификацията на педагогическите специалисти, подобряване на достъпа на лицата в неравностойно положение до образование, подкрепа за пилотни

училища за деца с увреждания. Във връзка със специфичната препоръка 4, ИСС подчертава, че ясно е изразил подкрепата си за реформирането на системата на образованието в България в специално прието становище.

20. Подготвеният и предвиден за окончателно приемане преди края на 2013 г. Закон за училищното образование ще осигури рамка за напредък на необходимите реформи, включително модернизиране на учебните програми и въвеждане на подобрения в обучението на преподавателите и стимулите за тях. В своята резолюция по „Проект на Стратегия за превенция и намаляване дела на отпадащите и преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020)” ИСС отново настоява приемането на Закона за детето, Закона за предучилищното и училищното образование и Закона за професионалното образование и обучение да бъде сред основните приоритети на новото 42-ро Народно събрание.
21. Висшето образование в България продължава да е изправено пред предизвикателството да реагира по-адекватно на нуждите на пазара на труда и на нуждите от повишаване на потенциала за иновации в икономиката. Независимо от наблюдаваните усилия за модернизиране на програмите за висшето образование и професионалното обучение, влиянието на този процес върху пазара на труда е все още незначително, а резултатите са по-скоро незадоволителни.
22. ИСС нееднократно е подчертавал, че за подобряване на съответствието между резултатите от висшето образование и нуждите на пазара на труда е необходимо непрекъснато и с приоритет да се засилва сътрудничеството между образованието, научноизследователските институти и бизнеса.
23. ИСС счита, че във връзка с демографските предизвикателства и натиска от разходите, породени от застаряването на населението, е от особено значение да бъдат предприети реформи в здравеопазването, за да се гарантират неговата ефективност и устойчивост, в т.ч. по-ефикасното използване на публичните ресурси и достъпа до висококачествено здравеопазване.

24. Препоръките на ЕК напълно съвпадат с изводите и препоръките на ИСС, представени в приетото на 29 юни 2010 г. становище по „Здравната реформа”, в контекста на Стратегия „Европа 2020”. Становището съдържа редица конкретни предложения за необходими политики и действия, които трябва да бъдат предприети, като насърчаване на прозрачността и отговорността на функционирането на здравната система за достигане на измерими резултати; осигуряване на по-отзивчиво на нуждите на хората здравеопазване; гарантиране на качествени услуги за всички - особено по отношение на уязвимите групи от населението, които да отговарят на техните нужди, и др.
25. Според ИСС важно значение за постигането на тези цели има ефективната първична помощ, която да предостави платформа за взаимодействие на междусекторно и мултидисциплинарно сътрудничество, а също така и за промоция на здравето. В този смисъл считаме, че е необходимо да се постави акцент върху подобряването на ефективността на първичната помощ като условие за постигане на по-добри и устойчиви резултати, както и да се коригира непропорционално високото равнище на преките плащания от страна на пациентите в здравеопазването.
26. ИСС отчита усилията и предприетите мерки за подобряване на публичните услуги, но очаква на базата на планираните допълнителни мерки в НПР 2013 г. по-съществени резултати от прилагането на приетия през м. юни 2012 г. втори План за действие за намаляване на административната тежест (за периода 2012-2014 г.). ИСС споделя препоръката на ЕК за по-нататъшно намаляване на бюрокрацията, изпълняване на стратегията за електронно управление и прилагане на законодателството за просрочените плащания, заявена в редица предишни свои актове. По основна част от тези проблеми ИСС е изразил своята позиция в отделно становище, като подготви следващ документ по подобряване на бизнес климата в България.
27. ИСС споделя преценката на ЕК, че финансовият ресурс от ЕС по оперативните програми е съществена част от необходимите на

страната ни публични инвестиции и призовава да бъдат мобилизирани усилията на всички ангажирани в този процес за оползотворяването на наличните средства до края на 2013 г., включително в подкрепа на модернизацията и ефективното изпълнение на политиките по заетостта, социалните политики и политиките в областта на околната среда. Според ИСС недостатъчното усвояване на средствата от фондовете на ЕС може да бъде определено като пропуснати ползи за България. Видимо недостатъчният капацитет на администрацията, отговорна за тази дейност, може да бъде подпомогнат от въвеждането и разширяването на обхвата на електронното правителство.

28. ИСС счита, че България има потенциал за по-добро усвояване на наличните финансови средства от структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС (от постигнатите около 30%) и в тази връзка разработи становище по приоритетите и политиките за усвояване на средствата от Европейския съюз през следващия програмен период 2014-2020 г.
29. ИСС обръща внимание върху потенциала за растеж и създаване на заетост в условията на криза, който имат социалната икономика и социалното предприемачество в България. Във връзка с приетата Национална концепция за социалната икономика в няколко свои документа ИСС предложи конкретни действия и мерки за стимулиране на участниците в този сектор, в т.ч. на българските кооперации и тези на хората с увреждания.
30. Същевременно малките и средните предприятия (МСП) не разполагат с необходимите финансови ресурси, за да разширят или обновят бизнеса си, създавайки допълнителни работни места. ИСС подчертава необходимостта от разширяване на източниците на финансиране за микро-, малкия и средния бизнес чрез поощряване на микрокредитирането, създаване на гаранционни и рискови фондове, насърчаване на участието в проекти, финансирани от европейските фондове. В тази връзка ИСС приветства декларирания намерения на българското правителство за осигуряване на ресурс и разширяване на кредитните инструменти на Българската банка за развитие (ББР) по отношение на МСП, което ще улесни достъпа им до финансиране.

31. ИСС отново подчертава своята препоръка от приета резолюция³ за „разширяване на броя на електронните услуги, предлагани от държавните и общинските институции, включително подаването и отчитането на документите по европейски проекти по електронен път, което ще допринесе за намаляването на административната тежест, която все още затруднява бизнеса и гражданите в някои от държавите членки”.
32. Също така ИСС приема констатацията на ЕК, че като втора страна в ЕС по най-ниско съотношение между данъци и брутен вътрешен продукт, България има данъчна система, чиято структура благоприятства растежа. Наред с това ИСС споделя отправената от ЕК препоръка за полагане на по-големи усилия за изработване и изпълняване на цялостна стратегия за спазване на данъчното законодателство с цел да се увеличат данъчните приходи и страната да се справи със сенчестата икономика. ИСС има прието становище за ограничаване на неформалната икономика, но предвижда да продължи своята работа по тази проблематика в контекста на европейските политики и формиращите се настоящи тенденции в България.
33. ИСС споделя позицията на ЕК, че гарантирането на независимостта и ефективността на съдебната система е от особено значение за „отключването” на преките чуждестранни инвестиции към България.
34. ИСС подкрепя изразената от ЕК констатация, че подобряването на бизнес средата и инфраструктурата, особено по отношение на енергетиката и транспорта, засилването на иновационната дейност и усвояването на наличните финансови средства от ЕС са от съществено значение за повишаване на потенциала за растеж в България.
35. Според ИСС определено безпокойство предизвикват съществуващите пречки за навлизане на пазара, механизмите за гарантирана печалба и регулираните цени заедно с липсата на пазар на едро за електричество и за природен газ. ИСС приветства мерките

³ Резолюция по „Годишния обзор на растежа 2013 г.”

от втория Национален план за действие по енергийна ефективност (НПДДЕ за 2011 г.) по отношение на обществените сгради и промишлените обекти, чието прилагане може да повиши енергийната ефективност и да реши дългосрочно проблема с високите сметки за енергия.

36. ИСС препоръчва либерализирането на енергийния пазар да стане след широко обществено обсъждане, отчитайки мнението на всички заинтересовани страни, и наличието на необходимите оценки за ползите и последствията от предлаганите промени.

В заключение ИСС декларира своята готовност да се включи активно в широките обществени дискусии по ключовите предизвикателства пред Европа и пред страната в рамките на настоящия европейски семестър.

Същевременно, Съветът изразява своята единна позиция, че приемането на основни политики и мерки, в т.ч. и тези по изпълнение на Стратегия „Европа 2020“, трябва да се осъществява само на базата на широк и ефективен социален и граждански диалог.

**Проф.
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ИКО**

СОЦИАЛЕН СЪВЕТ

Вярно с ориги

